

अण्णा भाऊ साठे : मार्क्सवादी विचारवंत

प्रा. सौ. ललिता सिद्धार्थ हिंगोणेकर

ज.वि.म.वि.प्र.सह.समाजाचे कला, वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालय, जळगांव,
ता.वि.जळगाव-

जिवन परिचय

अण्णा भाऊ साठे यांचा जन्म १ ऑगस्ट १९२० रोजी सांगली जिल्ह्यातील वाटेगांव या गावी झाला. अण्णा भाऊ साठे यांचा जन्म मातंग समाजात झाला. त्या काळात या मातंग समाजातील पुरुष मंडळीना तीन वेळेची हजेरी देण्याचा दंडक घालण्यात आला होता. या गोष्टीला कंटाळून त्यांचे वडिल भाऊ साठे यांनी वाटेगांव सोडून मुंबईचा रस्ता धरला. तेथे ते माळी काम करून स्वतःचा उदरनिर्वाह करीत होते आणि त्यातून मिळणाऱ्या मोबदल्यावर गावाकडच्या परिवाराला जगावित होते.

अण्णांचे मूळनांव 'तुकाराम'. तुकारामने शिक्षण घ्यावेअशी त्यांच्या आई-वडीलांची इच्छा होती. त्यांचे नांव शाळेत नोंदविण्यात आले. परंतु शाळेशी त्यांचे सूर जुळले नाहीत. मास्तरांनी फेकून मारलेला रूळ पुन्हा मास्तरांना मारून अण्णा भाऊंनी शाळेला पाठ दाखविली तो परत कधीही शाळेत न येण्यासाठी. शाळा सोडली परंतु ज्ञानपिपासा कायम होती. मुंबईसारख्या महानगरात कोणचीही ओळख नाही, राहायला घर नाही अशा अवस्थेत एका कापड दुकानदाराकडे गाठंडी डोक्यावर घेवून दारोदार फिरण्याचे काम मिळविले. कापडाची ओझी डोक्यावरून घेवून जाताना दुकानावरील पाट्या, सिनेमाच्या जाहिराती वाचून त्यांनी अक्षर ओळख करून घेऊन लिहायला शिकले. त्यांच्या जीवनातील हीच महत्त्वाची शाळा ठरली.

अण्णा भाऊ साठे यांनी आपल्या स्फुटलेखनाला १९४२ मध्ये प्रारंभ केला. सुरुवातीला त्यांनी पोवाडे, लावण्या, किसान गीते, मजूर गीते, छक्कड, गण, पदे, लोकनाट्ये लिहीली. नंतरच्या काळात त्यांनी कथा व कादंबरी हे वाङ्मय प्रकार लिहीले. अण्णा भाऊंनी वयाच्या केवळ दहाव्या वर्षी म्हणजे १९३० मध्ये 'पानिपतचा पोवाडा' नांवाचा पोवाडा लिहीला. हा पोवाडा उपलब्ध नाही. विविध प्रकारचे मैदानी व मर्यादीत खेळ खेळणे, नवनवीन गीते रचून ती मित्रांना गाऊन दाखविणे, तमाशात विविध प्रकारच्या लहान-मोठ्या भूमिका वळविणे असे बालपणापासून छंद अण्णा भाऊंना होते. १९३६ मध्ये अण्णा भाऊंचा साम्यवादाशी जवळून संबंध आला आणि भारतीय कम्युनिस्ट पक्षाची शिस्त, शिक्षण आणि मार्गदर्शन त्यांच्या विकासाला लाभदायक ठरले. तसेच मुंबईत कापड गिरणीत कामगार म्हणून नोकरी करीत असतांना कामगारांचे प्रश्न आणि आडव्याने त्यांच्या समोर उभ्या राहिली. कामगारांचे सुख-दुःख स्वतः पाहिले, अनुभवले त्यावेळेस

कामगारांच्या शोषणाविरुद्ध लिहायला लागले. 'पृथ्वी शोषाच्या मस्तकावर नसून श्रमिक कामगारांच्या तळहातावर आहे', हे वास्तव त्यांनी लोकांसमोर ठेवले. त्यांच्या अवतीभवती अनेक श्रमिक कामगार गोळा झाले. याच काळात त्यांच्या विचारांचे नवे मित्र मिळाले. शाहिर अमर शोख, शाहिर द. न. गव्हाणकर या समविचारी कलावंत मित्रांच्या साथीने त्यांच्या कलाजीवनाला नवीन सुरुवात झाली. 'लाल बावटा कलापथक' स्थापन करून कामगारांवर होणाऱ्या अन्यायाला ते वाचा फोडू लागले. तसेच महाराष्ट्राच्या तमाशा व कलापथकाच्या जुन्या परंपरेला नवी वर्गीय दृष्टी देण्याचा प्रयत्न त्यांनी केला.

अण्णा भाऊ साठे यांच्या मित्रांनी आणि कम्युनिस्ट पार्टीने त्यांना नवनवीन लेखन करण्याविषयी तगादा लावला. परंतु निरक्षरपणामुळे अण्णा भाऊंना लेखन निर्मितीसाठी आत्मविश्वास नव्हता; तो त्यांच्या मित्रांनी दिला. कम्युनिस्ट पक्षानेही त्यांना आवश्यक ते सहकार्य केले. सुरुवातीच्या काळात अण्णा भाऊ यांच्यावर मॅक्सिम गॉर्कीच्या लेखनाचा पगडा होता. मॅक्सिम गॉर्कीचे भाषांतरीत लेखन त्यांच्या वाचनात आले आणि गॉर्की त्यांचा गुरु बनला.

अण्णा भाऊ साठे यांनी आपल्या पुस्तकांना ज्या प्रस्तावना लिहीलेल्या आहेत, त्यावरून त्यांचा दृष्टिकोन समोर येतो. या प्रस्तावना म्हणजे कमीत कमी शब्दात जास्तीत जास्त आशय मांडणाऱ्या आहेत. या प्रस्तावनांमधून अण्णा भाऊंनी स्वीकारलेली जागतिक पातळीवरील मार्क्सवादी साहित्य विचाराची दृष्टी दिसून येते. मार्क्सवादी साहित्य विचार हा कार्लमार्क्सच्या मुख्य जीवन प्रमेयाचा एक भाग आहे. त्यासाठी मार्क्सवादी साहित्य विचार समजण्यासाठी मार्क्सवादी विचारप्रणालीचा केंद्रीय आशय समजून घ्यावा लागेल.

मार्क्सवादी विचार प्रणाली :-

मार्क्सवादी साहित्य विचार हा स्वतंत्र, स्वयंभू किंवा आत्मकेंद्री, आत्मलीन साहित्य विचार नाही. मार्क्सवादी जीवनदृष्टीने एक अविभाज्य अंग आहे.

कार्ल मार्क्स याने आपल्या प्रचंड अभ्यासातून, समाज निरीक्षणातून, सखोल चिंतनातून आणि आपल्या प्रचंड प्रतिभेच्या सामर्थ्यावर आपली मार्क्सवादी जीवनपद्धती स्पष्ट केली आहे. कार्ल मार्क्सच्या मते मानवाच्या आदिम अवस्थेपासून मानव समूहाचा, मानव मुक्तीचा लढा खंड चालू आहे. जीवन जगत असतांना व्यक्तीला इतिहासाच्या आणि समाजाच्या संदर्भ-प्रेरणा कार्यरत करीत असतात. व्यक्तीचे जगणे, वागणे, कृती-उक्ती या सामुहिक आणि ऐतिहासिक लढ्यातील एक छोटा भाग असतो. व्यक्ती 'वंश, वातावरण आणि युग' यांच्या कृतीचा परिपाक असते. प्रत्येक व्यक्तीच्या कृती-उक्तीला सामाजिक आणि ऐतिहासिक संदर्भ, प्रेरणा आणि मर्यादा असल्याने कलावंत आणि त्याची कला किंवा विचारांचे ऐतिहासिक आणि सामाजिक संबंध प्रथम समजून घेतले पाहिजे.

कार्ल मार्क्स इतिहासाबाबत म्हणतो की, "मानवाच्या जन्मापासूनचा इतिहास हा मानवमुक्तीचा क्रमबद्ध इतिहास आहे". मानव हा प्रथम पशू अवस्थेत होता. श्रम करण्याचा आणि आवश्यकतेपेक्षा जास्त निर्मिती करण्याच्या इतर प्राण्यांपेक्षा वेगळ्या व्यवच्छेदक

लक्षणांमुळे माणूस हळूहळू प्राण्यांपासून वेगळा झाला. त्याने आपल्या कामात समाज आणि संस्कृती उभी करायला सुरुवात केली. पशुपालन आणि शेती करायला सुरुवात केली. हत्यारे आणि अवजारांचा शोध लावला आणि 'सरंजामदारी संस्कृती' निर्माण झाली. धर्म, धर्मव्यवस्था, मंदिरे आणि राजेशाही पद्धती ह्या या अवस्थेच्या प्रतिक आहेत. ही अवस्था जसजशी प्रगत होत गेली तसतसे समाजामध्ये वर्ग निर्माण होऊ लागले. गरीब आणि श्रीमंत यांच्यातील दरी वाढू लागली. युरोपीय देशात 'औद्योगिक भांडवलशाही' संस्कृती साकार होऊ लागली. वर्गभेद कमालीचे वाढले. भांडवलदार आणि कामगार यांच्यात वर्गयुद्ध सुरु झाले. कामगार वर्ग क्रांतीचा अप्रदूत बनला. तो भांडवलशाही नष्ट करून कष्टकऱ्यांची हुकूमशाही समाजात प्रस्थापित करणार आहे. कालांतराने वर्ग नामशेष होऊन वर्गाविहीन, शोषणमुक्त, शासनमुक्त, स्वतंत्र, स्वयंपूर्ण असा 'साम्यवादी समाज' निर्माण होणार आहे. मानवाच्या अनादि काळापासून मुक्तिलढ्याचे हे अंतिम ध्येय आहे. साम्यवादी समाजातून पुन्हा हे इतिहासाचे गतिचक्र अशाच क्रमाने फिरत राहणार आहे. 'जगाचा आजवरचा इतिहास हा गुंतागुंतीच्या वर्गयुद्धांचा इतिहास आहे'.

कार्ल मार्क्सच्या विचार सुत्रातील दुसरा महत्त्वाचा मुद्दा अर्थशास्त्रीय विचारावर उभा आहे. त्या संदर्भात मार्क्स म्हणतो, 'कोणत्याही कालखंडात अधिराज्य करणाऱ्या प्रमुख कल्पना ह्या अधिराज्य करणाऱ्या वर्गाच्या कल्पना असतात. वर्ग-जाणीव आणि वर्गाची कृती यांच्यामधील मध्यस्थ कार्य करणाऱ्या विचारप्रणालीचे वर्चस्व स्थिर करण्याचा त्या प्रयत्न करतात. व्यक्ती किंवा समूहाच्या कृती-उक्ती-कला यांच्या पाठीमागे आर्थिक प्रेरणा ह्या प्रमुख प्रभावी प्रेरणा असतात. आर्थिक हितसंबंध हेच स्वरूप आणि मर्यादा अप्रत्यक्षपणे निश्चित करीत असतात. त्यामुळे जीवनातील कोणत्याही कलेच्या किंवा कृतीच्या आकलनसमयी आर्थिक हितसंबंधाचे सूत्र नजरआड करून चालत नाही. तसे झाले तर तो कला-विचार किंवा ती कला-समीक्षा अपुरी, गोंधळलेली राहते'.

कार्ल मार्क्सच्या विचार सुत्रातील तिसरा महत्त्वाचा मुद्दा कलावंताचे 'सामाजिक संबंध' या स्वरूपातला आहे. त्यांच्या मते, 'व्यक्ती ही समाज-निरपेक्ष असूच शकत नाही समाजाच्या जाणिव्या, अपेक्षा, कल्पना आणि स्वप्नांचा लेखक हा शिल्पकार, भाष्यकार किंवा उद्गाता असतो. म्हणून कोणत्याही कलावंताच्या कलेची समीक्षा करत असतांना आपण त्यांचे सामाजिक संदर्भ टाळू शकत नाही, टाळायचे नसतात किंबहुना तीच त्या लेखकाची लेखनाची प्रबळ प्रेरणा असू शकते'.

वरील तीन गोष्टींवर कार्ल मार्क्सचा विचार प्रामुख्याने आधारित आहे. मार्क्सवादी साहित्यविचार हा जीवनवादी, भौतिक जीवनातील प्रबळ जीवनप्रेरणांच्या आशावादी संघर्षाने रसरसलेला वास्तववादी साहित्य विचार ठरतो.

अण्णा भाऊ साठे यांच्या साहित्यातील मार्क्सवाद :-

अण्णा भाऊ साठे यांनी मार्क्सवादी साहित्य-विचारातील मूळ सूत्रे घेतली आणि त्यांनी ती क्रमाने परिष्कृत करीत नेली असे आढळते. प्रचाराच्या पातळीवरून कलेच्या पातळीवर नेणारी ही

परिष्कृतता आहे. त्या हे या साहित्य विचारामधील अण्णा भाऊंचे मौलिक योगदान होय. अण्णा भाऊ जातीय, वर्गीय, हितसंबंधांच्या पूर्णपणे विरोधी होते. प्रखर बुद्धीवाद, समता, स्वातंत्र्य, विश्वबंधुत्व, समाजवादी विचार यांच्या वैचारिक अधिष्ठानावर अण्णा भाऊंचा वाडमयीन दृष्टीकोन उभा आहे. ते आपल्या साहित्यातून अन्याय, शोषण, पिळवणूक यांना विरोध करतात. क्रांतीसूक्ते गात गात आशावादाची गिरीशिखरे वास्तवात उभी करण्याचा प्रयत्न करणे हे त्यांच्या विचार-प्रणालीचे सूत्र आहे. तसेच अण्णा भाऊंच्या साहित्य विचाराला कम्युनिस्ट पार्टीने जोपासलेला जीवनविषयक दृष्टिकोन, म.ज्योतिबा फुले, राजर्षि शाहू आणि डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांच्या विचारांचाही सहभाग आहे. दलित, शोषित समाजाचे चित्रण त्यांनी केले.

अण्णा भाऊ साठे हे सामाजिक बांधीलकी मानणारेजीवन-सन्मुख साहित्यीक होते. साहित्य हे समाज परिवर्तनाचे प्रचंड शस्त्र आहे अशी त्यांची भूमिका होती. ते साहित्य जगणारे जीवनाचे पाईक व जीवन लिहीणारे जातीवंत साहित्यीक होते. दलित माणसाची जीवन व्यथेशी चाललेली इ जुंज हे त्यांच्या साहित्याचे मूलतत्त्व आहे. पोवडे, लावण्या, किसान गीते, मजूर गीते, छक्कड, गण, पदे, लोकनाट्ये, कथा, कादंबरी, नाटक, प्रवास वर्णन इ. साहित्य प्रकार त्यांनी सहजतेने हाताळले. या सर्व साहित्यामधून त्यांनी दलित-शोषित समाजाचे जीवन चित्रित केले. त्यांनी शहिरी वाडमयाची निर्मिती करीत असतांना राजेरजवाड्यांच्या शौर्यकथांना महत्त्व दिले नाही; तर रशियामध्ये दुसऱ्या महायुद्धाच्या काळात लढणाऱ्या श्रमिकांना महत्त्व देऊन 'स्टॅलिनग्राडचा पोवाडा' लिहिला. रशियन सैनिकांनी स्टॅलिनग्राड शहर कसे विरश्रीने झुंजविले ह्याचे दमदार दर्शन या पोवाड्यात घडविले आहे. मार्क्सवादी वर्तुळात हा पोवाडा महत्त्वपूर्ण मानला जातो.

'बंगालची हाक' या पोवाड्यातून बंगालमध्ये पडलेल्या दुष्काळाचे हृदय पिळवटून टाकणारे वर्णन केले. प्रत्यक्ष अण्णा भाऊंच्या आवाजातील या पोवाड्याने दुष्काळग्रस्त बंगालला मदत करण्याची फार मोठी प्रेरणा मुंबईकरांना दिली. 'पंजाब-दिल्लीचा दंगा', 'तेलंगणचा संग्राम' यासारख्या पोवाड्यांबरोबरच 'अमळनेरचे अमर हुतात्मे' या पोवाड्यामधून सामान्यांना दिलेले हौतात्म्य त्यांनी शब्दबद्ध केले. अमळनेरच्या मिलमधील कामगार आणि मालक यांच्यातील संघर्ष, संप, गोळीबाराचे वर्णन केले. महाराष्ट्रातील वर्गसंघर्षांच्या इतिहासाचे हा पोवाडा म्हणजे अस्सल दस्तऐवज आहे. 'माझी मैना गावावर राहिली' या लावणीतून संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीचे जीवंत दर्शन घडविलेले आहे. महाराष्ट्राची वेदना प्रकट करत असतांनाच बेळगांव, निपाणी यासारखी गावे महाराष्ट्रातून तोडली गेली याचे दुःखही प्रकट केलेले आहे. अण्णा भाऊंच्या पोवाडे, लावण्या, मजूर गीते, किसान गीते इ.मधून दलित, पिडीत, शोषितांच्या व्यथा पोटीतडकीने मांडलेल्या आहेत.

अण्णा भाऊ साठे यांनी बत्तीस कादंबऱ्या, तिनशे कथा, पंधरा लोकनाट्ये लिहीली. या सर्व साहित्य प्रकारांमधून त्यांनी दलित, शोषित, पिडीत, दीनदुबळ्या, अन्यायाने पिळलेल्या माणसांच्या व्यथा, वेदनांना वाचा फोडली. त्यांच्या कथा-कादंबरी मधील माणसे अन्यायाविरुद्ध लढतात. 'फकिरा' कादंबरीच्या कैफियत मध्ये अण्णा भाऊ म्हणतात, 'ही कादंबरी केवळ माझ्या प्रतिभेने

निर्माण केलेली नाही. प्रतिभेला सत्याचं, जीवनाचं दर्शन नसेल तर प्रतिभा, अनुभूती हे शब्द निरर्थक आहे असा माझा अनुभव आहे. . . जे पाहिलं, ऐकलं तेच मी लिहील आहे त्यातून फकिरा निर्माण झाला आहे` फकिरा प्रमाणेच मास्तर, विष्णूपंत कुलकर्णी, सच्चू भोसला, निळू मांग, सावळा मांग ही सगळी माणसे अन्यायाविरुद्ध लढणारी माणसे होती. तसेच त्यांच्या कथा कादंबऱ्यामधून स्त्रियांच्या गुलामगिरीचे चित्रण येते. त्यांच्या चित्रा, वैजयंता, चंदन, आवडी अशा स्त्रियांना प्रस्थापित व्यवस्थेने छळण्याचा प्रयत्न केला. परंतु या स्त्रिया परिस्थितीसमोर लाचार होत नाहीत, त्या लढतात, परिस्थितीवर मात करतात. अण्णा भाऊंनी आपल्या साहित्यातून खऱ्या अर्थाने स्त्रियांच्या मुक्ततेचा, सबलीकरणगाचा विचार मांडला.

अण्णा भाऊ साठे यांनी अल्पशिक्षित असूनही साहित्याच्या क्षेत्रात प्रगल्भता प्राप्त केली. आपले जीवन जगत असताना त्यांनी दुसऱ्याचे जगणे पाहिले, अनुभवले, दुसऱ्याची वेदना जाणून घेतली. शोषितांच्या, दलितांच्या यातना समजून घेतल्या. मार्क्सवादी विचारांनी प्रभावित होऊन त्यांच्या प्रज्ञेला अंकुर फुटला आणि त्याचा वटवृक्ष झाला. अण्णा भाऊंनी आपल्या लेखनाच्या मूळ प्रेरणा तत्त्वज्ञानाच्या कुठल्याही ग्रंथात किंवा लेखन प्रक्रियेचे गंडेदोरे बांधण्याच्या प्रबोधन पाठ्याळेतून घेतल्या नाहीत. म्हणूनच अण्णा भाऊंसारख्या अक्षरशः असलेल्या जीवनाच्या पाईकाने लेखनीचे हत्यार बनविले आणि शब्दांना शस्त्राचे रूप दिले. त्यांनी आपले विचार प्रस्तावना, चार शब्द, कैफियत अशा स्वरूपात मांडले. तसेच त्यांनी आपल्या पुस्तकांना जोडलेल्या अर्पणपत्रिका, निरनिराळ्या व्यक्तींच्या बाबतीत काढलेले गौरवोद्गार यावरूनही त्यांच्या विचारधारणेची कल्पना येते.

// संदर्भ साहित्य //

- १) साठे अण्णा भाऊ - फकिरा : नवमहाराष्ट्र प्रकाशन
- २) साठे अण्णा भाऊ - वैजयंता : मॅजेस्टिक बुक स्टॉल
- ३) साठे अण्णा भाऊ - चित्रा : नवमहाराष्ट्र प्रकाशन
- ४) साठे अण्णा भाऊ - चंदन : चंद्रकांत शेटे
- ५) साठे अण्णा भाऊ - आवडी : नवमहाराष्ट्र प्रकाशन
- ६) साठे अण्णा भाऊ - स्टालिनग्राडचा पोवाडा.
- ७) साठे अण्णा भाऊ - पंजाब-दिल्लीचा दंगा.
- ८) साठे अण्णा भाऊ - जुनी नवी स्फुर्ती गीते, माझी मैना : कामगार कर्मचारी परिषद प्रकाशन.
- ९) बाबुराव गुरव - अण्णा भाऊ साठे : समाजविचार आणि साहित्यविवेचन, लोकवाङ्मय गृह.

अण्णाभाऊ साठे : व्यक्ती आणि वाङ्मय

ग्रंथपाल - गादेकर पी.सी.

स्वा.रा.ति.महाविद्यालय, अंबाजोगाई

अण्णाभाऊ साठे यांचा जन्म १ ऑगस्ट इ.स. १९२० रोजी सांगली जिल्ह्याच्या वाळवा तालुक्यातील वाटेगांव या गांवी झाला. त्यांच्या वडीलांचे नांव भाऊराव साठे व आईचे नांव वालुबाई साठे होते. साठे हे शिकलेले नाहीत. केवळ दिड दिवस ते शाळेत गेले. नंतर तेथील सर्वणाद्वारे होणाऱ्या भेदभावामुळे त्यांनी शाळा सोडून दिली. त्यांनी दान लान केलीत. त्यांची पहिली पत्नी कोंडाबाई साठे तर दुसरी जयवंता साठे ह्या होत. त्यांना एकूण तीन अपत्ये होती मधुकर, शांता आणि शकुंतला.

लोकशाहीर, जननायक, निळ्या आकाशातील लाल तारा, लोकलेखक, साहित्यसम्राट, जनवादी साहित्यिक अशा विविध विशेषणांनी अण्णाभाऊ साठे यांचा गौरव करण्यात येतो. अण्णाभाऊ साठे यांना अवघे एकोणपन्नास वर्षांचे लौकिक आयुष्य लाभले.

लेखन : अण्णाभाऊ साठे यांनी मराठी भाषेत ३५ कादंबऱ्या लिहिल्या स्थातत्र्योत्तर काळात त्यांचे लेखन पुस्तक रूपाने प्रकाशित झाले म्हणजे वीस बावीस वर्षांचो त्यांची वाङ्मयीन वाटचाल पण या अल्पकाळात अण्णा भाऊंनी जी निर्मिती केली. तिने मराठी साहित्याचे जात, वर्ण, वर्ग स्त्रीदास्य अंताच्या लढ्यात अस्तीत्व निर्माण केले. भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि कार्लमार्क्स यांच्या विचारांचा कृतिशिल समन्वय आपल्याला अण्णाभाऊ साठे यांच्या जीवनात आणि लेखनीत अनुभवता येतो. त्यांच्या लेखनातील अनेक कादंबऱ्यापैकी फकिरा (१९५९) याबद्दल १९६१ मध्ये सरकारने उत्कृष्ट कादंबरी पुरस्कार मिळाला साठे यांच्या लघु कथांचा संग्रह १५ आहे. ज्यामध्ये मोठ्या संख्येने देशी आणि विदेशी भाषामध्ये भाषांतरित केल्या गेल्या आहेत. कादंबरी आणि लघुकथा या ब्यतिरिक्त साठे यांनी नाटक, रशियातील भ्रमंती १२ पटकथा, मराठी पोवाडे शैलीतील १० गाणी लिहली.

पृथ्वी ही शोषणाच्या मस्तकावर उभी नसून दलितांच्या तळहातावरती तरलेली आहे. हे दृष्टे त्यांचे विधान समस्त संस्कृतीचा गौरव करणारे विधान म्हणून उल्लेखिता येते साठेच्या पोवाडा आणि लावणी यासारख्या लोककलात्मक कथा शैलीच्या वापराने लोकामध्ये ते लोकप्रिय बनले व त्यांचे कार्य अनेक समुदाया पर्यंत पोहचण्यास मदत झाली. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या झुंजार लेखणीला अर्पण केलेल्या फकिरामध्ये साठेनी आपल्या समुदायाला पूर्ण वाचवण्यासाठी ग्रामिण रुढीवादी प्रणाली आणि ब्रिटिश शासनाच्या विरुद्ध विद्रोह करणारा नायक फकिराला चित्रित केले.